

Helge Bonset & Martine Braaksma

SLO, Enschede / Instituut voor de Lerarenopleiding van de Universiteit van Amsterdam

Contact: *h.bonset@slo.nl*

braaksma@uva.nl

Het schoolvak Nederlands (opnieuw) onderzocht. Wat weten we uit 40 jaar onderzoek naar Nederlands in het voortgezet onderwijs?

In 2008 verscheen *Het Schoolvak Nederlands opnieuw onderzocht, een inventarisatie van onderzoek van 1997 tot en met 2007* (SLO 2008). Met dat boek wensen we bij te dragen om voor het vak Nederlands de kloof tussen de wetenschap en de onderwijspraktijk te dichten. Dat doen we ten behoeve van docenten, maar ook van opleiders, ontwikkelaars, onderzoekers en (taal)beleidsmakers op scholen en op landelijk niveau. Het is een praktijkgerichte rapportage, waarin het onderzoek naar het vak Nederlands van de afgelopen tien jaar wordt beschreven, en waarin wordt nagegaan wat we nu wel en niet weten over het onderwijs Nederlands. Dat levert onder andere kennis op over effectieve aanpakken, maar ook kennis over wat er gebeurt in de lessen Nederlands, over de manier waarop leerlingen het vak waarnemen of over beoordelingsinstrumenten voor het vak.

Het boek is het resultaat van een samenwerking tussen de Nederlandse Taalunie, het Instituut voor de Lerarenopleiding van de Universiteit van Amsterdam, Stichting Lezen en SLO – nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling. Het is een vervolg op en een actualisering van *Het Schoolvak Nederlands onderzocht* (Hoogeveen & Bonset 1998), waarin het onderzoek naar het schoolvak Nederlands van 1969-1997 is beschreven.

We starten onze presentatie naar aanleiding van het boek met een quiz, waarmee u uw kennis kunt testen over het schoolvak Nederlands in het voortgezet onderwijs. De eerste drie vragen zijn de volgende (de rest houden we als verrassing):

Waar of niet waar?

1. Als leerlingen fouten maken bij het spellen van de werkwoordsvormen (bijvoorbeeld: “dat *gebeurd vaak”) komt dit uitsluitend voort uit gebrekkige regelkennis.

2. Onderwijs in mondelinge taalvaardigheid (discussie, debat, voordracht) is in de bovenbouw ook in grote klassen uitvoerbaar.

3. Probleemgericht grammaticaonderwijs vergroot de schrijfvaardigheid van leerlingen.

Vervolgens geven we u een overzicht van het onderzoek dat verricht is in 40 jaar, uitgesplitst naar de onderdelen van het vak:

	1969-1987	1987-1997	1997-2007	Totaal
Literatuuronderwijs	5	45	56	106
Leesonderwijs	24	47	24	95
Schrijfonderwijs	12	63	21	96
Onderwijs in mondelinge taalvaardigheid	8	22	3	33
Onderwijs in taalbeschouwing en argumentatie	6	17	4	27
Domeinoverschrijdend onderzoek	6	13	19	38
Onderwijs in NT2	0	36	-	36
Totaal	61	243	127	431

Figuur 1: Overzicht van het onderzoek naar het onderwijs Nederlands tijdens de afgelopen 40 jaar (uitgesplitst naar de onderdelen van het vak).

En we gaan in op de verschillende typen onderzoek die we in ons boek onderscheiden:

Type	Vraag
Doelstellingen	Wat willen we bereiken met het onderwijs Nederlands en waarom?
Beginsituatie van de leerling	Attituden, vaardigheden en verschillen tussen leerlingen
Onderwijsleermateriaal	Analyse en beoordeling van leergangen
Onderwijsleeractiviteiten, descriptief onderzoek	Beschrijving van stand van zaken: hoe ziet de praktijk eruit?
Onderwijsleeractiviteiten, constructief onderzoek	Ontwikkeling en beproeving van nieuwe didactische aanpakken
Onderwijsleeractiviteiten, effectonderzoek	Effectiviteit van didactische werkwijzen op leerprestaties van leerlingen
Instrumentatieonderzoek	Ontwikkeling en beproeving van beoordelingsinstrumenten
Evaluatieonderzoek	Opbrengsten van onderwijs (prestaties van leerlingen)

Figuur 2: Overzicht van de verschillende typen onderzoek naar het onderwijs Nederlands.

Natuurlijk gaan we niet alleen maar in op hoeveelheden en typen onderzoek. We geven ook de voornaamste resultaten weer uit 40 jaar onderzoek. Daarbij komen ook de ‘juiste’ antwoorden op de quizvragen van bij het begin van onze presentatie aan de orde.

Ten slotte demonstreren we u de online databank op de website van de Nederlandse Taalunie:

- informatie over al het wetenschappelijk onderzoek naar het onderwijs Nederlands in het basis- en voortgezet/secundair onderwijs, uitgevoerd tussen 1969 en 2007;
- een jaarlijkse update voor het voortgezet onderwijs;
- samenvattingen van de onderzoeken;
- gemakkelijk te doorzoeken;
- url: <http://taalunieversum.org/onderwijs/onderzoek/databank>.

U kunt *Het Schoolvak Nederlands opnieuw onderzocht* downloaden op de volgende websites:

- <http://taalunieversum.org/onderwijs/onderzoek/>
- http://digischool.kennisnet.nl/community_ne
- <http://www.slo.nl>

Referenties

Bonset, H. & M. Braaksma (2008). *Het Schoolvak Nederlands opnieuw onderzocht*. Enschede: SLO.

Hoogeveen, M. & H. Bonset (1998). *Het Schoolvak Nederlands onderzocht*. Leuven/Apeldoorn: Garant.